

KÖNYVISMERTETÉSEK

A MODERN GONDOLKODÁS BÁRSONYOS FORRADALMA:

Az itáliai reneszánsz

Vince Kiadó, 2001

A bizánci művészet nagyhatású innovációja volt, hogy művelői és méginkább mecénásai az alkotásokat kifejezetten kommunikációs eszközként használták az egyház tanításainak terjesztésében. Sínai Szent Gergely szavaival arra törekedtek, hogy „...az írástudatlanok a festményeket tanulmányozva megismerhessék azokat az emberi cselekedeteket, amelyek valóban Istent szolgálták.” Bizánc a művészetek tömegkommunikációs célú alkalmazásának más területén is előbbrelépett: nem a bizánciak találták fel a személyi kultuszt – erről már lekéstek –, viszont minden addigitt messze felülmúló tökélyre fejlesztették terjesztésének vizuális eszköztárát, a művészet ilyen célú felhasználását. Ha a megjelenítés technikája változott is, a hatalom emberei, valamint az őket szolgáló művészek és PR technikusok azóta is, ma is nagyon sokat felhasználnak annak koncepciójából.

A kontinens eszmerendszerében a VIII. században újabb, döntő fontosságú innovációt jelentett az európaiság eszméjének megteremtése, amelyet azután a Karoling-dinasztia igyekezett politikai és kulturális jelentéssel felruházni. Nagy Károly szellemi-kulturális központtá fejlesztette uralmának székhelyét, ahonnan nemsokára az egész földrészre kiterjedt a kulturális hasonlóságok összefüggés rendszere,

és az az egyöntetű intézményi háttér, amelynek alapjain kialakulhattak az általános európai ismérvek. A bizánciakhoz hasonlóan, a művészetet itt is olyan eszközként kezelték, amelylyel az egyház leghatásosabban tudta eljuttatni tanításait az olvasni nem tudókhöz. Ennek jegyében született meg az első egységes európai művészeti stílus, a román.

A gótika ismét gyökeresen újat hozott: nyitást egy teljesen más életfelfogás felé, amely az ember vallásos világában és az azt megjelenítő képző- és építőművészetekben a nemes derút helyezi előtérbe, a korábbi zord, fenséges és szigorú Isten-, egyház- és hatalomkép helyett, a lélek felemelkedését Istenhez az előbbieik nyomasztó fensége helyett. Megjegyzést érdemel, hogy a gótika hatalmas előrelépést jelentett az építéstechnológiában is: a fény beáramlásának tág teret nyitó, felfelé törő gótikus építészet új statikai tudás alkalmazásáról tesz tanúbizonyosságot egy olyan korban, amelyről ezt aligha gondoltuk volna.

Az itáliai reneszánsz újabb nagy fordulat a világszemléletben: megtartotta ugyan a vallás tiszteletét, de jelentős részben a földi létet helyezte a figyelem középpontjába. Ezzel olyan új gondolkodási folyamatokat indított el, amelyek meghatározó szerepet játszottak a mai, modern világ gyökereinek kialakulásában. Nagy része annak, amit ma európai szellemi értékként becsülünk, itt vette kezdetét, s nélküle ma sokkal sötétebb, szűklátó körűbb, butább lenne a világ, és mi magunk is. Az itáliai reneszánsz maga a csoda, és ezt megragadóan és jól átérezhetően mutatja meg a Vince Kiadó tárgyához méltóan gazdagon illusztrált, míves kiállítású, impozáns könyve. Benne tíz művészettörténeti tanulmány veze-

ti végig az olvasót a reneszánsz világán. Ezek úgy tudják igen részletes és alapos leírásokkal, magyarázatokkal segíteni a műalkotások és létrehozóik megismerését, a kor szellemének megértését, úgy adnak ehhez hatalmas mennyiségű művészettörténeti és történelmi információt, hogy közben egyetlen percre sem válnak nehezéssé, még kevésbé fárasztóvá. A reneszánsz meghatározó jelentőségű előrelépést hozott a kultúra további fejlődésében és széles körű elterjedésében azzal is, hogy az Isten, a vallás és/vagy a földi hatalmak névtelen szolgájából, a megbecsülendő alkotó rangjára emelte a művészt. Ez bizonyára nagyban hozzájárulhatott ahhoz, hogy az alkotók előtt megnyílt a társadalmi felemelkedés lehetősége, és ez arra ösztönözte őket, hogy kutassák az alkotó- és kifejezőeszközök fejlesztésének lehetőségeit, és elméletekbe is foglalták saját nézeteiket, felfogásukat a művészetről és azokról a technikai módszerekről, amelyeket létrehoztak, fejlesztettek. Hogyan történt mindez? E kötet segít megérteni, sőt látni is.

O.P.

Bob Woodward

A GAZDASÁG KARMESTERE – GREENSPAN ÉS A FED

Perfekt, 2001

Csodálatos közelkép Alan Greenspan-ról, és rendkívül tanulságos portré a világgazdaság egyik legbefolyásosabb vezetőjéről.

Sokan a világ egyik legnagyobb hatalmú emberének tartják, jóllehet tiszte nem több, minthogy egy bi-